

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

20

Q. D. B. V.

DISPVATIO HISTORICA

DE

FAVSTO
PRAESTIGIATORE

VVLGO

Son Doctor Saust

QVAM

IN ALMA HAC LEVCOREA

PVBlico EXAMINI COMITTUNT

PRAESES

M. IOHANN. GEORG. Seumann

ET

RESPONDENS

CAROL. CHRISTIANVS Kirchner

PREZA SAXO

DIE XXIII. MAII ANNO clc Idc xciii.

H. L. Q. C.

RECUSA ANNO 1743.

VITENBERGAE

EX OFFICINA SCHEFFLERIANA

(3)

OS

I. N. J.

PRAEFATIO.

AUSTI præstigiis Artibusque Magicis famosissimi hominis Historiam aggredior. Quod negotium tanto quidem suscepi ægrius, quanto majori hactenus fide narratio hæc omnium sermonibus trita, editoque peculiari quodam tractatu, literis memoriæque est consecrata. Equidem Zosimus, Paganus auctor, cum libro Historiarum tertio ad Persicum bellum ac Nisibis oppugnationem venisset, supervacaneum sibi videri existimat; rei gestæ narrationem ordinemque exponere, cum peculiaribus illa scriptis jam ante esset consignata. Cujus consilii parum abest quin & ego in eam rationem, in illo occupatus argumento, quod nullius quidem, quoad memini, virgulam censoriam, plerorumque tamen fidem, peculiari quodam libro allexit. Aliud proinde institutum, alium tractandi modum postulat: nec enim retexere diffusam Penelopes telam, nec cumulum adjicere istis commentis animus est, sed ad limam ea revocare, quæ cæcum vulgi meruere applausum. Quapropter mirari subit, historiam adeo dubiam, in omnes fere terras dispersam, tot hominum animos cepisse: illud autem inique tuli, Patriam hanc nostram, ipsamque WITTENBERGAM

am infaufti filii Marem vulgo nuncupari. Cum propo-
blicis Annalium monumentis destituta fit hiftoria, & Auctori-
bus quibusdam innixa, privatæ faltem gentis memoria dimi-
rit ad posteros, qui sive pietatis abrepti ardore, sive supersti-
tionis æstro perciti, varios ex ingenio casus affinxerunt. In
operæ pretium fuit in suspectam hanc narrationem inquirere,
adhibitisque, quibus uti licuit, Auctorum testimoniis, falsa
eruerere, ac palmam præbere veritati. Ingens quidem Augur
stabulum præ oculis est, cui repurgando præc operam dare
constitui: interim tamen rei difficultas ingenii conatum in iis
excusabit, quæ minus ad unguem & amussim sunt examinata.
Ita enim est; ad mare cui via intercluditur; amnem ille ac ri-
vulos quærere jubetur. Quod felix igitur fortunatumque sit,
ad negotium me accingam, ac ne obscuritatem gignat orationis
perperuitas, tribus negotium dividam Capitibus, ut recte insti-
tuta rerum æconomia, ordo suis cohæreat partibus, nec con-
fusa res æque confusa methodo exhibeatur.

CAPUT PRIMUM

DE

Variis Auctorum Sententiis.

§. I.

SÆpe verissima rerum asserta suos patiuntur Manes, & di-
versis Scriptorum sententiis obscurantur; Nihil igitur
mirum est, extare quasdam narrationes, per se dubitas
suspectasque, & nullo probatæ fidei monumento suffultas? Per-
inde enim ut aquæ per aræ planitiem diffusæ, nec canalibus
comprehensæ, facile dissipantur; ita res gestæ certis annalium
non asservatæ libris, vel expirant penitus, vel fabulosis distra-
hantur commentis. Quare colligenda iterum Hiftoria est, & di-
spiciendum sedulo, quid lucis sibi ex Auctoribus sceneretur.

§. II.

§. II. Prius vero, quam ceterorum neclamas feriem, *Liber de VITA FACTIS QVE EAVSTI* primum sibi locum vendicat; qui vernacula Lingva conscriptus, fallor an compilatus quondam est a *Georgio Rudolpho Widemanno*, obscurissimi nominis viro; cujus scripti, sæpe iterata editione, iteratæ quoque, magisque & magis auctæ sunt fabulæ: Ut communiter libri, quo arva, laborant fato; si colantur ab imperitis, sentes alunt monstra, quibus evellendis ne Hercules quidem sufficit. *Widemannus* vero Auctor quis fuerit, in tanta nominum parallelorum copia, decernere vix potui; donec virum hoc nomine insignem sub initium superioris seculi vixisse ex *Crusio* (*Part. III. Annal. Sæv. p. 369.*) didici, ubi commemoratis quibusdam ejus Scriptis, quæ tamen Bello Rusticano perierint, fatetur, multas ex eodem relationes de Magia se percepisse. Quod si me frustratur nomen, inter vespertilioes non quæram diutius: ut enim illi nec mures plane sunt nec aves; ita hic forsitan nec rudis omnino fuit, sic enim nihil scripsisset; nec eruditus, secus forte molitus esset meliora: Lucem igitur non meruit, qui luce scripsit indigna. Interim exstat liber ac paucis ab hinc annis *D. Pfizzeri* cura, Norinbergæ denuo ingenti monitorum Moralium cumulo refertus prodit; cui quidem editioni aliquam auctoritatis speciem facit, quod ad Autographum ipsum vetustiori quadam Bibliotheca conservatum provocatur: *Plazii* quoque Theologi, qui Tractatu de *Speñtris & Lemuribus* olim inclaruit, nomen præfigitur: Sed quid de illis habendum sit, sequenti oratione exponemus, nunc recensendis Auctoribus operam daturi.

§. III. In tanta vero Scriptorum penuria neminem facile *Jobanno Manlio* prioremprehendis; qui cum ex relationibus saltem, doctorumque virorum sermonibus *Callestanea* sua testetur se confecisse, non nullius illa erroris arguitur. Si tamen ex ramentis aurum colligatur, procul dubio

occurrent, quibus lucem aliquam præsentis rei accersiri confido. *Faustum* igitur *Scholasticum Cracoviensem* vocat, & *Kundlinga* (hodie *Knitlinga*) quod exiguum *Sveviae* oppidum est, oriundum; audiatur ipse hæc edisserens: *Nepi quendam nomine Faustum de Kundling: quod est parvum oppidum Patriæ meæ vicinum; Hic cum esset Scholasticus Cracoviensis, ibi magiam didicerat, sicut ibi olim fuit ejus magnus usus, & ibidem fuerunt publicæ ejusdem artis professiones. (In Colle. Han. Basl. edit. 1600. p. 38.)* Ergo & cognitus *Manlio* videtur fuisse hic magus, & contreranei civisque loco habitus. Neque aliter facinora ejus recenset, ac si ætate illa essent perpetrata. *Vagabatur passim, dicebat arcana multa: Venetiis cum vellent ostendere spectaculum, dixit se volaturum in cælum; Diabolus igitur subvexit eum: & affixit adeo, ut allisus humi pene comminatus esset, sed tamen non est mortuus. Quam narrationem in Historia vitæ non reperio, ut vel hinc Auctor alicujus nævi argui possit. Ceterum non hic locorum, sed in pago Ducatus Wirtenbergenfis extinctum commemorat; Wittenbergam vero nostram semel invisisse, haud abnuit; Hic Faustus, inquit, in hoc oppido Witenberga evasit, cum optimus Princeps Dux Johannes dedisset mandata de illo capiendo; &c.*

§. IV. Quibus præterea indulget relationibus hic Auctor, iis discutiendis operam dabo alibi: exponam illa, quæ *Andreas Hondorffius* superioris seculi Ecclesiastes, memorie reliquit; cujus tamen an pietatis major cura fuerit, vel veritatis in colligendis Historiis, incertum relinquo. Antiquitate sane cum priori aliisque certat, quoniam elapso jam ævo Anno LXXV. lucem publicam vidit ipsius *Promptuarium Exemplorum*; in quo *Manlii* securus sententiam, *Faustum*, ait, *Wittenbergam* se contulisse, sed edicto Principis, de vinculis ipsi injiciendis promulgato, evasisse rursus. (*Vide ejus Promptuar. ad II. Præc. p. 167.*) Idem etiam fugam exponit, quæ

Norin-

Norinbergæ salutis suæ consuluisse dicitur; recenserem textum nisi cum verbis Manlianis omnia conspirarent.

§. V. Ad *Johannem Wierum* me conféro, qui cum *Cornelio Agrippæ* homini magicis superstitionibus infami, operam in pueritia navasset, adeo erga Præceptorem optime de se meritum gradus exitit, ut opus illud, quod diu post Agrippæ mortem de præstigiolæ hujus scientiæ vanitate luculentum edidit, ea occasione publicasse credatur: quod *Thuani* pene verbis refero, qui prolixam ipsi dicam scribit (*Lib. XCI. Hist. ad An. 1588*. Equidem a quibusdam hujus criminis exserte accusatur, & si *Crespeto* credimus, (*Discursu III. de Satanae odio*) ob magiæ crimen pœnam mortis dicitur fugisse. Interim non desunt Apologiæ, quibus defenditur, extantque non modo clara doctrinæ ipsius testimonia, sed doctorum quoque, *Caroli Galli Theologi*, pariter & *Bartoli Richii Jcti*, aliorumque non spernenda judicia, quibus merito assepticimur. (Vid. *Epistolas Wieri, Tr. annexas p. 687. & 690.*) De *Fausto*, cujus gratia hic adducitur, non tam artes magicas refert, quam imposturas; existimatque, quod inani jactantia & pollicitationibus non nihil effecerit, fallendi alioquin ac imponendi peritus. Ceterum, quam alii reticent, ipsammet epocham quoque figere ausus est *Wierus*, ætatemque designare, qua vixisse nauci homo perhibetur. *Johannes Faustus*, inquit, ex *Kundling* oppidulo oriundus, *Cracoviæ* magiam, ubi olim docebatur patem, didicit, eamque paucis annis ante quadragesimum supra sesquemillesimum cum multorum admiratione mendaciis & fraude multifaria in diversis Germaniæ locis exercuit. De fraudibus, quarum meminit, non est, quod disseram; tam svari enim colore nigrasejusdem artes illevit, ut, qui magiam maxime calluit, magi nomine videatur indignus.

§. VI. Neque dissimile apponit Symbolum *Conradus Gesnerus*, Polyhistor non minus ac Medicus insignis, stupendæque vir

vir eruditionis, ut *Ghilinus* iudicat (*Theatr. Lit. vol. 1. p. 100*). Is proinde in *Onomastico* suo Faustum hunc censu vagantem Scholasticorum habet, similemque facit Paracelso aliisque id genus necromantis. Sed quemadmodum de Paracelso, quæ Spiritus familiaris insimulant, doctissimi quique dubitarunt, ita ingens est postulatum, an magus hic impostoribus istis ne nugivendis queat annumerari, quippe qui non tam commercio cum Satana inito, quam fallaciis & beneficia, ut vocant, magia utebantur, uti celeberrimus Dn. Thomasius evicit (*Disp. de Vag. Scholast. §. 28. &c.*)

§. VII. Ceterum serie hac excludendus non est *Philippus Camerarius*, maximæ doctrinæ Auctor, quam tamen non tamque solidam atque curiosam in *Horis*, ut vocat, *Succisivis*, exhibuit. Quod Fausti spectat historiam, eadem cum *Mantio* ceterisque oberrat chorda; abreptusque variis vulgi relationibus, neminem ex plebe ait reperiri, qui non aliquod Faustinae artis documentum commemorare possit. De obitu Fausti, quæ affert, ex *Wiero* depromit, unico saltim præstigiurum addito specimine, quod dum omisit *Historia viva*, brevissimis ego verbis repetam, ne prorsus nihil fabulis videar adiecisse. Nimirum cum apud quosdam divertisset Faustus, petierunt ab eo, ut aliquod suæ artis specimen exhiberet: quod cum diu recusasset, tandem importunitate sodalitiî commotus promisit se præstiturum, quodcunque expeterent. Unanimi igitur consensu flagitarunt, ut vitem uvæ prægnantem repræsentaret in mensa. Assensit Faustus & pollicitus est jamjam easdem conspectum iri, sed hac conditione, ut omnes alto silentio expectarent, donec illos juberet uvæ decerpere. Omnes se legi obtemperaturos recipiunt. Mox infamis artifex ludibriis suis ebriæ huic turbæ ita oculos & sensus præstrinxit, ut illis tot uvæ apparerent, quod ipsorum adefsent. Rei itaque novitatis cupidi sumptis suis cultellis expectabant, ut eos jube-

ret

ret rescindere uvas, tandem cum aliquandiu suspensos in vanissimo errore tenuisset Faustus: evanescunt vites & in fumum abeunt. Illa nebula magica jam dispulsa, visi sunt singuli suum quisque tenere nasum, appposito cultello jamjam pro uva secandum, quod si quis immemor præcepti aut contemptor, injussus uvas secare voluisset, seipsum naso mutilasset. (*Vid. Cammerar. Hor. Succif. cens. 1. p. 314.*) Quam narrationem in *Diebus* quas vocat, *Canicularibus* iterum repetit Simon Majolus (*Tom. 2. coll. 3. p. 602.*) Sed cum primi saltem Tomi Auctor habeatur Majolus, allegandus erat Georgius Draudius, cui reliquorum cura adscribitur. De reliquis etiam commemorationem hanc ceu fide non indignam Collectaneis suis inservit literisque (*in Aurifodina P. II. c. 8.*) denuo consecravit.

§. VIII. Ferme Martinum Delrionem prætermissem, fidissimum rerum magicarum commentatorem. Hic enim, quod nemo hactenus docuit, Faustum hunc & Agrippam veluti socios adducit; relationibus autem edoctus (*Disq. Mag. l. 2. q. 11.*) Sic fert fama, inquit, Faustum & Agrippam magos; cum iter facerent, solitos nummos ad oculum sinceris in diversis numerare quos qui receperant, post pauculos dies cornuum frustra vel scruta vilissima reperiabant. Quod si ita est, miror equidem, nec in quoquam vitæ Agrippinæ scriptore, nec in Epistolis, quas de vario argumento scripsit, vel minimum hujus rei vestigium conspici. Ætatem sane, si Wieri annos numeramus, parem uterque habuisse videtur, nec desunt, qui Agrippam ex Fausto artes quasdam magicas didisse, existimant: sed nodus hic eo usque Gordius est, donec gladium cujusdam Alexandri experiatur.

§. IX. At enim, qui tam male omnibus audit; quendam tamen habuit famæ suæ defensorem. Meigerus enim (*in Nucleo Historico Lib. 7. c. 18.*) quandam Fausti artem recitans, nequam hunc hominem; probum piumque filium appellat: quod sive ex

B

animi

animi sententia pronunciet, siue καὶ ἀντιφρασίῃ intelligat, risu certe dignum est; quem enim fortuna nigrum pinxit, hunc nulla quod agunt, ætas dealbabit. *Meigeri* vero libros multo labis infimularem, nisi clarissimum simul nomen *Matthæi Dresseri* insignis Historici læderetur, ex cuius recensione miror illos tam incaute prodisse.

§. X. Novum Sybillæ folium recitat *Gabriel Naudæus Parisinus*, maximi quondam nominis Philologus pariter atque Medicus. Hic singulari quodam tractatu Anno 1625. edito *Apologiam* illorum suscepit, qui magicæ artis suspitione fuerunt infames. Sic cap. 1. egregia quædam monita præmisit, docuitque scriptoribus promiscue fidemtribuendam non esse, cum magni sæpe Politici & admiranda quorundam ingenia ac studia præsertim Mathematica magicæ infamia fuerunt notata. Ac proinde hoc vitio liberat, non modo ex antiquis *Zoroastrum*, *Plotinum*, *Jamblichium*, sed ex recentibus quoque *Agrippam*, *Thrithemium*, *Michaelem Scotum*, ac denique *Johannem Faustum*, cujus Historiam in Germania ortam, non alio, quam fabulæ loco habet, suæque lingua non ineleganter appellat, *Roman magique*, hoc potissimum fundamento nixus, quod a multis quidem scriptoribus Dæmonologicis, ut sunt *Delrio*, *Wierus*, aliique: nullo autem probatæ fidei Historico res Fausti commemorantur. Sed an calculum a reliquis accepturus sit, sequentibus demum capitibus dispiciemus.

§. XI. Interim hoc consilio adducti eruditiores, fluctuare animo cæperunt, ac in dubium vocare hanc Fausti Historiam. Quid enim? si vana ejusmodi scripta applausum nanciscerentur, verendum esset, ne sub tanta fabularum mole omnis Historiæ veritas animam ageret. Quo quidem nimis confidenter posito multorum ingenia laborarunt in fabulæ origine recte inquirenda. Aliqui hoc *Fausti* nomen fictum ajunt, & homini cuidam mago inditum, ob faustum in rebus per-

peractu difficillimis successum. Alii a *Fausti Socini* nomine aliquam, sed levem originis ansam petunt; hic enim cum in Polonia (ubi vixisse magus noster perhibetur) *Pboriniansum* spargeret, literisque & artibus rudiori genti esset miraculo, magiæ infamia dicitur laborasse, unde conjectura est abjecto cognomine *Socini*, nomen *Fausti* increbuisse, videlicet more vulgi introductum erat, ut crebriori quondam sermone *Martini* quam *Lusberi* & *Philippi* potius, quam *Melanthonis* nomen appellaretur. Sed cum jamdudum ante *Socini* ætatem hæc narratio orta sit, sponte sua corruunt ista, nec operæ pretium est refellendis iis immorari. Sane ex nominum multitudine non debet surgere confusio, cum plura hujusmodi & clara quidem nomina, non recentes solum, sed antiquæ Historiæ loquantur. Quin & *Raphaelem Volateranum* infinitæ lectionis virum, ut Jovio vocatur (in Elogiis p. 131.) integrum Faustorum catalogum ferunt texuisse, cujus libri, utut me fugerit conspectus, procul dubio tamen *Faustos*, doctissimos Italiæ viros percensuit.

§. XII. Denique erroris arguendi sunt, qui Joh. hunc Faustum alio nomine *Johannem Teutonicum* appellari existimant, quippe quem ægre prodigiosa arte novimus inclaruisse. Sed Teutonicus iste Patre natus Presbytero ad *Halberstadensem* Canonicatum fuit evectus, adeoque nihil affinitatis, quod cum Fausto intercedat, præ se ferre potest. (*Vid. Wolff. Lett. Memorab. Tom. II. p. 434.*) Ne vero moras nec tam ultteriores, uno fasce complectar reliquos, qui vel allegando, saltem, vel commemorando, aliquam Fausti fecere mentionem: ut *Gisbertus Voetius Part. 3. Select. Disp. p. 539.* Clarissimus Dn. *Thomafius* in *Disp. de Schol. Vagab. §. 28.* *Freudius* in *Casual. de mag. p. 265.* & qui agmen claudat *Zeilerus* in *Chron. Sueviæ p. 564.* Plures quidem hac de re consului, sed cum præter nomen nihil traderent, allegandis iis abstinendum duxi.

CAPUT SECUNDUM.

*Examen Vitæ Factorumque Fausti
exhibens.*

§. I.

Magnam hæcenus Scriptorum nubem conspeximus, quæ, ut omnes de *Fausto* commemorationes inficiemur, non permittit. Nunc in eo versatur cura, ut disjecta fabularum mole, Historiam hanc suis denudatam figmentis tradamus. Equidem humana illud lege sancitam, cuius pater æque, ac patria in dubio est, spurcius, ille abjectique generis haberetur: forsan & hic *Faustus*, qui Patriam nemini satis cognitam, patremque maxime dubium habet, suppositius videri possit, & non nisi ex ingenio fabuloso esse progenitus. Ast retulit tamen natales ipsius Manlius (*collect. p. 38.*) dum *Kundlingam*, Sueviæ oppidum, illi patriam assignat: Ponamus igitur tantisper, vixisse quendam magum, sive hoc *Fausti*, sive alio nomine infamem, attestantibus illud tam locupletibus undiquaque auctoribus; Interim *Historia* illius tantis referta est figmentis, totque fabulis inquinata, ut vitam eodem modo hominis ad historiam non crediderim suffecisse, nisi fabularum architectum nata esset scriptorem.

§. II. Vitam proinde *Fausti*, ut episcemus penitus; tres ejus numerantur patriæ: *Kundlinga* quidem ut *Manlius* ceterique afferunt; *Roda* dein, vicus terræ Vinariensis, si *Widmanno* credimus; *Soltvedelia* denique Principatus Anhaltini oppidum, quod *Historia Fausti* Autographum testatur. Ac caveamus vero, ne palpum nobis obtrudat *Fabula Scriptæ*, cum dubium non sit, quin fidem sibi præ illo vendicent Actores supra commemorati. *Manlius* certe, utut in quibusdam vacillet, in hoc prorsus fallere non potest, quando patriam *Fau-*

Fausti ita reconset, ut & novisse hominem se testetur, & *Kundlingam*, ubi natus est, *oppidum patria suæ vicinum appeller*. (*Collect. p. 38.*) Non dicam de unanimi ceterorum Auctorum consensu, qui si vel maxime Historici nomen non mereantur; *Fabula* tamen *Scriptori* ideo palmam præripiunt, quia *fictam Historiam* (*Romani* dicunt) descripturi, partem vel omittunt plane, vel ob maiorem veritatis speciem, aliam prætermittunt. *Autographum*, quod attinet, non inficias iverim extare; sed num Fausti iussu consignatum sit, quod ajunt, ne probabile quidem videtur. Quid? quod multis commissum erroribus, & eo saltem sine confectum dicitur, ut exemplum esset improbis atque maleficientis semper extimescendum. (*videatur Præfatio Historiæ Fausti.*)

§. III. Ceterum, ut vagabunda fuit Magi vita, sic *Ingolstadtensem* Academiam dicitur invisisse, (*Hist. Faust. P. I. c. 1.*) quod utut nullus Auctorum confirmet, in dubium tamen non vocabo, cum circa id tempus Academiam hanc egregiis studiis floruisse, celebribusque abundasse viris persuasus sum. (*vid. Erasmi Roter. Lib. II. Epit. 17. p. 121. Edit. Lond.*)

§. IV. De Wittenberga vero, quod fingit *Historia Fausti*, eo nihil fabulosius esse arbitror. Nominis enim errore adductus auctor impegit, ut, si Wirtenbergenfis civitas appellanda fuit, ob evidentem vocum affinitatem Wittenbergæ nomen allegaret. Vnius saltem mendii convincam illum, ut ex eo corrigantur reliqua. Videlicet (*Part. I. c. 6.*) convocatis quibusdam sociis in sylvam quandam urbi vicinam, quam *Speffart* dicunt, Faustus perhibetur commigrasse. Ast nusquam terrarum hic locus eo nomine celebris est, nisi in Ducatu Wirtenbergenfi, quorsum an præstigiæ causa exire consueverit Faustus, illi dignentur exponere, qui in patria ista se profitentur cives. Obvertunt tamen quendam Fausti patruelem, civem nostræ urbis & incolam, cujus gratia hic degisse, a quo

susceptus & in filium adoptatus esse memoratur (*Pars. I. c. 1.*) Quod num de Wirttenberga capiendum sit, litem non facio meam, illud ex communi curiæ hujus catalogo edoctus, neminem olim hoc nomine insignem, civium numero fuisse adscriptum.

§. V. Video nobis contradicere Manlium, qui non tam latine quam audacter: *Hic Faustus*, inquit, *in hoc oppido Wirttenberga evasit, cum optimus Princeps Dux Johannes dedisset mandato de illo capiendo.* Sane in eandem ætatem *Wierus* (*de præstig. Dam. p. 142.*) Fausti retulit vitam, qua JOHANNES Sax. Elector. quem glorioso cognomine Constantem vocant, fasces tenuit. Neque fidem superat, quin, cum Norinbergæ, Veneriis, & Lipsiæ sit conspectus, Wittenbergam quoque semel inviserit: simul ac tamen mandato Electorali finibus ac terris hisce prohibitus est, fugam cepisse, non autem fixam tenuisse sedem indicatur. Testor *Commensales Lutheri sermones*, ad omnes Mélanchthonis libros, ejusque Generum *Peucerum* provoco, quorum silentium mihi facundi instar testimonii habetur: Et *Peucerus* quidem, quem *Tbuanus* omni scientiarum cognitione clarum vocat, tanto minus hanc Fausti historiam reicere debebat, quanto majori cura & labore suos de *Divinatione & Magia* Commentarios confecit.

§. VI. -Dum facta Magi cōficia persequor; de Maximiliano I. aliquod occurrit commentum, cujus prolixitatem Germanico stylo consutam, redigam in compendium. Imperator aliquando *Oeniponte*, quæ Archiducum sedes est, animi causa commoratus, *Faustum*, cujus jam tum fama inter aulicos infamis erat, accensere ad se jubet. Hic ut aliquod artis suæ specimen exhiberet, rogatus; abnuvit initio, sed certus de Imperatoris clementia pollicetur. Quid vero? Magnum illum Macedonum Regem annuit spectare, gessitque Cæsar: Quo cognito Faustus, dum conclavi præsulam sciivit Imperatorem; sine

sine mora excitatum ab inferis Alexandrum M. produxit, tali quidem specie, qualem ab Historicis descriptam esse fatebatur Cæsar. Artificem igitur, gratia donisque præditum dicitur dimisisse. (*Hist. Faust. II. c. 10.*) En nugas! *Jo. Tritbemium Abbatem*, quem *Wierus* æque ac *Bodinus* magiæ accusant, hoc præstituisse ferunt; qui ergo Fausto adscribitur? *Maximil. vero Imperator* tantum abest, ut a quoquam scriptore hanc temeritatem dicatur incurrisse, ut potius Cuspiniani elogio (*de Imp. Rom. p. 494.*) *Princeps religiosissimus*, Jovii vero encomio: integre pietatis & incomparabilis virtutis heros, appellitur. (*Elog. c. 5. p. 155.*) Extant certe præter scriptum quod Theuerdanck vocant, alibi quoque *Maximiliani Res gestæ* Anonymi (*Ingolstadt. ea 1631.*) in quo multa promiscue recensetur; Hujus vero fabulæ nec vola extat nec vestigium.

§. VIII. Neque pluris momenti est, quæ de eodem Imperatore vulgo innotuit historia; Cæsar enim somno aliquando sopidus mane cum elevaret oculos, conclave suum, Fausti artibus ita vidit extructum, ut omnia florum, arborumque & herbarum genera, suavissimos avium cantus & nihil non deliciarum repræsentaret. (*Hist. Faust. L. II. c. 11.*) Sed istud ex *Alberti Magni*, cui idem scelus exprobrant, historia est surreptum. *Wilhelmus* enim imperator cum *Anno 1260. Aquisgrani* coronatus aulam repeteret suam; *Monachus* hic in honorem novi Cæsaris, nescio quid viridarii, hyberno tempore molitus, cum vulgi excederet fidem, *Necromantæ* nomen reportavit. Sed *Suevus* erat hic *Albertus*; *Suevus* itidem *Widemannus Historiæ F. auctor*; hinc fabulis ipsi deficientibus exteris, collegit quasdam in patria sua exortas.

§. IX. Cetera mihi bilem, hoc ferme risum movit, quando rustico cuidam plaustrum sæni plenum vehenti obviam factus esse magus dicitur. Inita proinde solventi pretii ratione. *Faustus* integram sæni molem ingurgitavit. (*P. I. c. 42.*) Sed
com-

commemoratio hæc alii cuidam Monacho in *Colloquio De Jure* allegato, adscribitur: ergo sub Fausti nomine venditæ, nequitiam ab eo peracta est fabula; Quinimo de *Zirbone Bohemo* quodam præstigiatore, eandem fere narrationem *Dubravio* repetit *Camerarius*, (*Hor. Succif. Cent. 1. p. 314.*) addito non in eleganti Epiphonemate: eadem *Ludibria*, quæ modo de *Bohemo* magno diximus, *Fausto* adscribuntur. Ita quidem, *Cælia* non minus ac virtutes, alieno sæpe nomine inclarefcunt.

§. X. Denique de cane, assiduo itinerum comite *Faust*, quæ memorantur; (*P. I. c. 25.*) ad *Cornelii Agrippæ* vitam pertinent. Hunc enim *Necromantiæ* suspicionem velut infamiam execrant nonnulli: quod cacodæmonem nigri canis specie cum duxisse existimetur. Auctor hujus rei est *Paulus Jovius*, (*in Elog. p. 121.*) Cum propinqua morte, inquit, ad penitentiam urgeretur, canicollare loreum, magicis per clavorum emblemata inscriptum notis, exsolvit, in hac suprema verba irate prorumpens: *Alia perditæ pestis, quæ me totum perdidisti: nec nusquam familiaris ille canis, ac assiduus itinerum omnium comes, & tum meæ domini desertor, postea conspectus est, quum præcipiti fugæ saltu in Aravam se immerfisse, nec enataffe, ab his, qui id vidisse afferbant, existimetur.* Quæ cum historia *Fausti* exasse, quod ajunt, & amussi congruunt.

§. XI. Sed istud de *Agrippa* assertum dubio non uno laborat. *Jovius* enim tantæ auctoritatis non est, quin a *Delirio* (*Disq. Mag. L. IV. c. 2. p. 586.*) Scriptor nimis superstitionis appelletur. Certe *Wierus* partes Præceptoris sui tam gnauiter rursus, ut meras nugæ vocet, aliorum de *Agrippa* sententias, ex invidia potissimum subortas (*de Præstig. Damon. l. 2. c. 5.*) *Naudæus* etiam non nisi singulari ejus doctrinæ hanc Magiæ suspicionem refert acceptam. (*in Apologia c. 15.* Interim omni reprehensione liberandus non est, uti merito in ipsum invocatur *Claudius Minors* (*in Notis ad Embl. Alciasis, p. 63.*) *Ervanus*

pro

profecto de *Scientiarum Vanitate* Liber est, in quo novitatis suæ argumenta sacris etiam literis confirmare nititur: quasi feliciori opere tantas ingenii opes ostentare nequiverit, nisi vir educatus in literis & a Cæsare eruditionis ergo equestris ordinis dignitate ornatus, importunos arietes Eloquentiæ, æternis optimarum literarum arcibus admovisset. Quicquid vero sit, quantum ex epistola ejus vigesima conjicio (*L. 6. Epistol. Agrippæ p. 300.*) videtur Satyrica saltem Mimesi vitia docentium exagitare, aut certe in re ludicra ingenium exercere voluisse.

§. XII. Quam infamiæ notam *Corn. Agrippa* ob insignem eruditionem tribuunt; eam pari fato *Sylvester II. Pontifex* vulgo subuisse videtur, quippe quia *Szegedino* (*Specul. Pont. p. 84.*) *Naclero*, *Sigeberto*, aliisque Magiæ & pacti cum Diabolo initi reus peragitur. Nobis vero non alius quam vir rerum *naturalium* & *moralium* peritus fuisse creditur, unde in sinistram hanc suspicionem facile potuit adduci. Is enim temporum illorum stupor erat, ut singularem quamvis doctrinam crederent naturæ viribus majorem, eoque divinam aut diabolicam, prout affectus illud suppeditabat (*Vid. Defensionem Sylvestri in Buxborn. Hist. univ. p. 416.*)

§. XIII. Sed ne extra oleas feramur, *Gisbertus Voetius* (*Disp. Select. T. III. p. 548.*) utramque de magia paginam facturus, non potuit hujus *Fausti* non meminisse. Pactum vero magicum distinguit ille in *occultum* & *expressum*: hujus reum se fecisse *Faustum* existimat, quod & aperte initium, & solenni scripture instrumenti, signo denique stigmatico cuidam corporis parti impresso, fuerit confirmatum. Cujus nunc ideo recordari juvat, ut *Gesneri l.c.* pariter & *Wieri* sententiæ renunciem, qui *Faustum* nostrum Doctorem in *Vagantium Scholasticorum* classem referunt. Esto autem, ambulatoriam ejus vitam fuisse, quin & *Cingarorum* consuetudine, ut *Chiro-mantiam* edoceretur, usum esse: magiam tamen quam illi colere

luere *fallacem*, hic scelestiori longe schemate, cum verus esset incantator, exercuit.

§. XIV. Nimis autem flocci pendet Fausti præstigias *Wierus*, quando inanem saltem jactantiam & fraudes nuncupat ejusdem facinora. Sane si illustrorum virorum familiaritate exclusus non fuit homuncio; albo videtur potius, quam atro carbone notandus. Istud autem non modo *Historia vitæ* satis superque refert, sed *Wierus* ipse: *hic scelestus*, inquit, *captus Batoburgi in Mosæ ripa ad Geldriæ fines, Barone Hermanno absente, mitius ab ejus Sacellano D. Jobanne Forstenio tractabatur, quod huic vero bono nec callido, plurium rerum cognitionem artesque varias polliceretur, (de Præstig. L. II. p. 143.)* At sustulit hanc litem & ad vivum refecuit Cl. Thomasius (*Disp. Vag. Schol. §. 145.*) Quin etiam *Wierus*, sui oblitus, tale de Fausto recitat iniquioris magiæ documentum: *Ludimoderator apud Goslarienses ex Fausti magi, vel verius infausti mali doctrina instructus, modum, quo carminibus in vitro coerceretur Satan, didicit. Ut itaque impediretur a me mine, die quodam in sylvam abiit: ubi in magica execratione aberranti apparuit demon, horrenda admodum forma, oculis flammeis, naribus ad cornu bibuli morem intortis, oblongis dentibus aprinis non dissimilibus, genis selem referentibus, & in universum terribilis. Hoc idolo terrefactus hic prosterneatur, jacetque horas aliquot semimortuus.* Sic nemō Faustum hoc crimine absolvit min⁹, quam qui maxime absolvere illum conatur.

§. XV. Sed istis diutius immorari consilium non est; Doctoris saltem titulo, quem in Medica Facultate dicitur adeptus spoliari debet Præstigiator. Recte proinde id omni contentione negat *Freudius* (*Casual. de Mag. p. 265.*) nec persuaderi potest, hominem in suspectis scholis educatum, tamque nefariis artibus nullibi non infamem, ad tantum decus, quod tum distributum rarius, evehi potuisse; cum nec locus designetur, nec offerendi occasio. Forte tamen eo more adhæsit ipsi nomen, quo *Agyrtis* & id genus impostoribus, qui cum Medicinam vel faciant, vel facere se jactitent, Doctoris nomen vulgo sortiuntur.

CAPUT TERTIUM
*Veram de Historia Sententiam
 complectens.*

§. I.

Extremam nunc Orationis partem absolvo, qua rem aliorum judicio perpensam explicatamque mea nunc animi trutina ponderabo. Et Auctores vero quod spectat, qui palmam in hoc negotio sibi tribuunt, non alio videntur loco ac numero habendi, quam qui ab Historicis prorsus distinguuntur. Neque enim ad consignanda magorum facta facile se accinget Historiarum scriptor, nisi apertis minimeque dubiis fundamentis fuerit innixus. Vendicat sibi hanc immunitatem pietas, ut animos demulcendi causa quidvis enarret fingatque Historia vero supremam sibi legem posuit veritatem. Quare si *Domitium* Sec. XV. Scriptorem, quod veris fabulosa commisceret, *Politianus*, ceu *foveam viatoribus* ostendere solitus est, (*Vid. L. III. Epist. 19*) quidni scriptum istud de *Fausto* integra fabularum mole refertum, aliis quoque non ut *foveam* modo, sed ut *scyllam & charybdim* ostendamus.

§. II. Verum satis ostensum illud a *Naudæo* est, cujus in quibusdam premo vestigia, in multis pedem retraho; nonnullos enim & scelestiores quidem *Necromantas* cum defensum ivit; æthiopem videtur lavasse, adeoque de Paradoxis ejusmodi *Apologiis* non aliter judico, quam de laudibus *Neronis* a *Curdano* decantatis, aut doctorum virorum encomiis *Moriæ Carvitiei*, *febris quartanæ*, *cæcitatis*, *pediculi*, quin & ipse *Diaboli* in Oratione *Wittenbergæ* a quodam *Brunnone* Italo habitata; teste, sed in hoc, deceptore *Voetio* (*P. III. sel. Disp. p. 615.*) Interim tamen *Naudæus* emunctæ naris est, qui vitam *Fausti* nec fabulam plane nec Historiam, sed verbo ab utraque parte pau-

lum discedente: *Roman Magique*, Gallica lingua vocat (*in Apol. c. 15. p. 419*) Quod vocabulum cum magna gaudeat emphasi, doleo Romanæ facundiæ esse ignotum, forsan *narrationem* dixeris *scenicam, mutatis circumstantiis confictam, de persona artibus quidem magicis celebri, sed accedentibus sive Fabulis sive Historiis celebriori.* Cui proinde nostrum metaculum, salvo aliorum iudicio, adjungimus.

§. III. Fabulæ ergo nomine insigniri prorsus non debet. Quis enim in dubium vocabit communem adeo constantemque Germaniæ notitiam? *Ἀυδότης* est *Mantius*, qui novisse se Johannem hunc Faustum asseverat; *Camerarius* audita loquitur, *Vierus* ex amico, Fausti ludibriis decepto, facinora accepit (*p. 143.*) Quid, quod propria *Svevorum* confessio hic militat, qui quoties *Kundlingam* patriæ terræ oppidum indicant, nunquam non *Fausti vita* reddunt notabilem *vid. Contr. Dietr. conc. 16. in Ecclesiast. p. 237.* Neque tamen *Historiam* quis vocabit hanc Fausti vitam; nisi forte cui Historiæ majestas ignota est. Nulli enim annales, qui per singulas etiam decurias facta vel levissima loquuntur; nulla monumenta, quorum fides probata est, hujus vel minimam produnt mentionem. Quid ita? nimirum, antequam innotuit Faustus, obscuritas ejus obstitit, quo minus calamo Historici videretur dignus; cum vero increbuisse, nimium fabularum cumulus deterruit Scriptores. Poterat *Sleidanus* aliquid retulisse, qui & relationibus non nihil indulgit, *Tbuanus* teste, & totius Germaniæ res gestas bene callus, quin & multa consignavit longe infra hujus dignitatem posita; sed *Fausti*, quoad mihi constat, ne nomen quidem reliquit. Poterat *Tbuanus* quoque non prorsum nihil narrare, quippe cui famosus ille præstigiator *David Georgius Batavus* proluxa narratione non indignus fuit *Hist. L. XXII. p. 427.* quique de prodigiis & ostentis multa *L. XXVII. p. 524.* simul & de Spectro Prageni *Lib. L. p. 663.* mira & fidem superantia recenser. At reliquis narrationibus forte aliquem; huic nullum præbuit assensum.

§. IV.

§. IV. Ita quidem ne in alieno choro pedem viderentur ponere Historici; *Damonologicis* minusque seriis scriptoribus talia commiserunt. At vero & illorum nonnulli, suspensa quod ajunt, manu, hoc tractarunt negotium. *Bodinus* certe, sive ut Historici nomen tueretur, sive magis ardua deperiret; in *Damomania* sua de Fausti dæmone prorsus conticescit. Neque credam in *Rerum sublimium Arcanis*, ut vocatur liber nondum satis editus, quicquam illius repertum iri; perinde ac in *Rerum Subtilitate* Scaliger pariter & Cardanus altum hic premunt silentium. At *Casparum* quidem *Peucerum*, cujus supra laudes attingi, sicco pede hæc transiisse; tanto magis miror, quanto diligentius de *Divinatione* libros enucleavit; forsitan satius arbitratus negligere dubia, quam in dubiis frustrari.

§. V. Tantum igitur abest, ut cum Historia familiam ineat hæc narratio, ut potius a *magica* ceu vocant *Romanqua*, ne latum quidem ungulam discedat. Fallor an cum *Schildensium* futilibus, quæ circumferuntur neniis eodem laborat fatō: uti enim fabulam penitus non sapiunt omnia; sed ex republica sive hoc nomine sive alio celebri, olim desumpta in magnum nunc facetiarum figmentorumque pondus confluxerunt: ita hæc de Fausto commemoratio exiguis orta initiis, ut seculum istud fabularum fertile erat, tanta ubique sumsit incrementa, ut magnum hic miremur sylvam, vitiosis aliorum frondibus auctam. Plura extant hujus farinae scripta, vel in trivio non ignota, ad quæ nostrum hunc *Apologum* eodem, quod ajunt, cubito posses dimetiri.

§. VI. De Vita igitur Fausti non est, quod dubitetur amplius accedentibus, quæ supra exposui, testimoniis; Nunc ætatem, qua innotuit, annumque vitæ designare convenit. *Wierus* enim, quem ut comperta narrantem auscultare fas est, *paucos annos*, ante quadragesimum superioris seculi decernit: (*Loc. cit. p. 141.*) & sic quidem *Deltrioni* (*l. c.*) subscribere jubet, qui *Agrippam* atque Faustum *συγχρόνως* vocat; Anno quippe 39. & quod excedit Agrippæ nomen ordi maxime innotuisse constat.

§. VII. Ex *Manlio* autem colligitur, *Fauftum* eodem tempore fuisse infamem, quo Pontificis injuriam ulturus *Italia* perdomuit *Cæsar*, inquit enim: *Vane gloriabatur de se omnes viatorias, quas habuerunt Cæsariani exercitus in Italia, esse partas per ipsum sua magia.* (*Collect. p. 39.*) id quod *Tbuanò* Judice (*L. i. p. 10.*) in Ann. 1527. decurrit, adeoque perspicue coincidit cum *Johannis* Elect. Sax. Regimine, qui mandato quodam promulgato erronem hunc Saxonie finibus dicitur prohibuisse (*vid. Hondorff. l. c.*) Neque parum lucis affert *Vagantium Scholasticorum* ætas, quos eodem tempore evanuisse luculenter ostendit Cl. Dn. *Thomafus Disp. alleg. §. 112.* Sic igitur *Faustus*, utut natales ejus certo Annorum numero adstringi nequeant, ex indiciis tamen quantum colligo, circa initium superioris seculi vagari cœpit, ejusque temporis non exiguum spatium, quo exercuit præstigias, videtur attigisse.

§. VIII. Adeo quidem obscuram satis vitam transegit præstigiator, futurus longe obscurior, nisi in scenam toties atque Theatrum Tragicum fuisset productus. Ceterum nihil commercii cum *Fausto Wittebergam* habuisse, sed *Wittenbergæ* illud adscribendum esse documentis quibusdam supra ostendi. Si quis tamen publicam famam obtendat, quæ non semper vana esse creditur; hanc insuper exorti rumoris occasionem accipiat. Nimirum cum superioris belli, quod *tricennale* vocant, tempestas in nostris quoque terris ingrueret; nihil non tentabat incola, quo hostium sævitiam vel propellere, vel evitare saltem posset. Prætor igitur pagi, quem *Albis* hic alluit & *Bradæ* nomen habet, militi invadenti persuadere conatus est, ædes suas horrenda *Fausti* morte esse notabiles, ostensoque pariete, bovis forte cruore tincto metum inuasoribus, quandoque fugam incussit. Ita vanissimus etiam rumor, si veri speciem habet, ad posteros transfertur.

§. IX. Sane non potuit divinæ lucis qui tunc oriebatur splendor, tam scelestam stygiarum artium caliginem non discutuisse;

tiisse; nec defecit severioris disciplinæ rigor, qui tantum abest, ut ejusmodi scelus permiserit, ut potius lævissima quæque delicta graviter sit detestatus. (*Vid. Scripta Wittenberg. Thom. 1. passim.*) Referunt facti multa magorum undique repertorum nomina: nihil in hac patria notarunt, atro carbone pingendum. Neque dissimulo, quod ex *Beutingero* repetit *Meigerus* (*Nuch. Hist. lib. 5. c. 32.*) quamvis illud dubiæ perquam sit fidei. Colluvies enim hominum Magicorum hanc aliquando *Wittenbergam* dicitur accoluisse, qui veneno quodam pulverulento prata camposque viciniores infecerint; unde postea ingens pecudum infecta clades: Sed sceleris convicti omnes, quod meruere, corporis supplicium sustinuerunt.

§. X. Denique infelicem Præstigiatoris obitum quod spectat, de illo veri non dissimiliæ pronunciat *Conr. Dietericus* (*in Concion. XVI. ad Eccles. p. 237.*) qui vel ideo majoris æstimandus est fidei, quod Svevia ipse terra oriundus, non potuit patriæ suæ res gestas non calluisse. Ipsa igitur *Kundlinga*, quam Fausti natale oppidum supra diximus, Præstigiatores hunc, elisa, ut referunt, cervice vidit extinctum; id quod *Manlius*, Sævus idem ac contrariæ testatur; nec discedunt hinc *Wierus l. c.* & *Cammerarius*, qui, mortem ejus descripturi, quando ad pagum ducatus Wirtenbergenfis provocant, non nisi *Kundlingam* sive pagum sive oppidum judicantur inquisisse.

§. XI. Sed ista quidem nemini paulo cordatiori imponere possunt; nisi hoc saltem in Phyllicorum palæstra litem moverit, an Dæmonis cujusdam vi atque sævitia trucidari homo, dirissimisque modis perimi possit. Equidem non parum turbant circulos nostros recentiorum nonnulli, qui Dæmonum operationes exposituri, tantum non ad Sadducæorum, Atheorumque dogmata dilabuntur, cum omnia diaboli tentamina, omnesque apparitiones & Spectra sæviter imminuant, & ceu meticolosæ superstitionis phantasmata explodant. In quibus familiam quondam duxit *Reginaldus Scot.*, Nobilis quidam Anglus, qui præ-

præterquam quod Diaboli vim nihil fecit, Magiæ quoque crimen aperte inficiatus, mirabiles ejus *Effectus* vel ad Melancholiam, aliosque animi morbos, vel ad artem & agilitatem hominum figmentis & præstigiis suis illudentium, vel ad stolidas *imaginationes* retulit; cujus tamen liber in Anglia omnium oculis sublatus est, atque combustus.

§. XII. Sed in hoc campo neque seritur mihi, neque metitur, cum ex diviniore, sobriaque sapientia istud sit discutendum. Neque vero non exemplis, quæ probatoris fidei auctores subministrant, animus potest confirmari; quo quidem nomine de *Peuceri* juxta ac *Bodini* eruditissimis commentariis mihi gratulor, ubi tamen miranda Satanae facta memoriæ prodita sunt, ut in stuporem rapere non tantum, sed convincere vel pertinacissimum posse videantur. Verum, ne ultra septa, quod ajunt, transiliam, pedem sisto; cetera iis relicturus, qui penitorem ejus rei notitiam sibi pollicentur. Mihi vero id curæ fuit, ne a via publica deflecerem, nec per latebras quasi traberem angvem, nisi exiret nitidior. Multa sponte mea prætermissa sunt; plurima, vel maxime sollicitum fegerunt. Sed non merebatur homo in fœdiorē nebula versatus, ut clarior hic eluceret.

T A N T V M!

IN faustum Faustum, vera est si fabula, sistis.
Eveniant studiis omnia fausta tuis.

CHRISTIANVS Röhrensee,
P. P.

LEucoreis, Faustus, qui nunquam vixit Athenis,
Nunc se Leucoream contulit in cathedram.

f.
PRAESES.

